

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ

Цивільне право та процес

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ СМЕРТЮ ПОТЕРПІЛОГО

Євтодсьв Роман Євгенович,

студент 2-го курсу

Прикарпатського факультету

(м. Івано-Франківськ)

Національної академії внутрішніх справ

З правової та соціальної точки зору найгіршим результатом правопорушення чи невиконання закону є смерть потерпілої особи, адже життя людини є немайновим правом згідно статті 3 Конституції України. У випадку, коли потерпіла особа помирає, особа, що завдала такої шкоди і спричинила такі події, повинна виплачувати непрацездатним особам, що знаходились на утриманні загиблої особи, її дітям, народженим після його смерті. Вичерпний перелік непрацездатних осіб, які мають право на відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого, та строки виплати їм такого відшкодування встановлюються у ч. 1 ст. 1200 ЦК України. Шкода, зокрема, відшкодовується:

1) дитині - до досягнення нею вісімнадцяти років (учню, студенту – до закінчення навчання, але не більш як до досягнення ним двадцяти трьох років);

2) чоловіку, дружині, батькам (усиновлювачам), які досягли пенсійного віку, встановленого законом, – довічно;

3) особам з інвалідністю – на строк їх інвалідності;

4) одному з батьків (усиновлювачів) або другому з подружжя чи іншому членові сім'ї незалежно від віку і працездатності, якщо вони не працюють і здійснюють догляд за: дітьми, братами, сестрами, онуками померлого, - до досягнення ними чотирнадцяти років;

5) іншим непрацездатним особам, які були на утриманні потерпілого, – протягом п'яти років після його смерті [1, с. 233-240].

Зазначеним особам шкода відшкодовується у розмірі середньомісячного заробітку (доходу) потерпілого з вирахуванням частки, яка припадала на нього самого та працездатних осіб, які перебували на його утриманні, але не мають права на відшкодування шкоди. До складу доходів потерпілого включаються також пенсія, суми, що належали йому за договором довічного утримання (догляду), та інші аналогічні виплати, які він одержував (ч. 2 ст. 1200 ЦК України).

Розмір відшкодування, обчислений для кожного з осіб, які мають право на відшкодування шкоди, завданої смертю годувальника, не підлягає подальшому

перерахунків, крім таких випадків: народження дитини, зачатої за життя і народженої після смерті годувальника; призначення (припинення) виплати відшкодування особам, що здійснюють догляд за дітьми, братами, сестрами, внуками померлого [2, с. 115-123].

До цього слід додати, що особа, яка вчинила дії або підтримувала бездіяльність, що в подальшому призвело до смерті іншої особи, повинна відшкодувати витрати на поховання померлої особи. Виплачуються такі виплати родичам померлого або особам, які займаються похованням померлого. До таких відносяться виплати, які стосуються поховання та спорудження надгробного пам'ятника. Але слід зазначити, що допомога на поховання, одержана фізичною особою, яка зробила ці витрати, до суми відшкодування шкоди не зараховується (ст. 1201 ЦК України) [3].

Також існує і відшкодування моральної шкоди. Моральна шкода, завдана смертю фізичної особи, відшкодовується лише її чоловікові (дружині), батькам (усиновлювачам), дітям (усиновленим), а також особам, які проживали з нею однією сім'єю (ч. 2 ст. 1168 ЦК України). Шкода, завдана потерпілому внаслідок його умислу, не відшкодовується. Також може вплинути груба необережність з боку потерпілого, яка сприяла виникненню або збільшенню шкоди, то залежно від ступеня вини потерпілого і також залежно від ступеня вини особи, яка завдала шкоди, розмір відшкодування зменшується, якщо інше не встановлено законом. Вина потерпілого не враховується у разі відшкодування додаткових витрат, передбачених частиною першою статті 1195 Цивільного Кодексу, у разі відшкодування шкоди, завданої смертю годувальника та у разі відшкодування витрат на поховання [4, с. 65-71]. Суд може зменшити розмір відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, залежно від її матеріального становища, крім випадків, коли шкоди завдано вчиненням злочину (ст. 1193 ЦК України).

Піднімаючи питання правильної та кваліфікованої роботи працівників суду, треба довести їх обізнаність та готовність до різноманітних випадків потребуючих більш глибокого перегляду та більш великої уваги до дрібних правових аспектів.

Але в наш час є можливість дослідити випадки з судової практики, стосовно чіткої та правильного застосування норм права у сфері відшкодування шкоди. Наприклад, у провадженні Ірпінського суду Київської області розглядалась цивільна справа за позовною заявою ОСОБА_1 до приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «БРОКБІЗНЕС» про відшкодування шкоди.

У судовій справі № 367/3529/18 про відшкодування шкоди було встановлено, що особа отримала тілесні ушкодження від яких померла у зв'язку із ДТП. У цьому випадку позивач зазначає, що відповідно до ст. 1200 ЦК України до осіб, що мають право на відшкодування шкоди, завданою смертю годувальника, слід віднести непрацездатних осіб, які були на утриманні; непрацездатних осіб, які

мали на день смерті потерпілого право на одержання від нього утримання. Але, суд постановив, відхилити позов, тому що для набуття права на утримання непрацездатна особа повинна мати дохід, менший встановленого законом прожиткового мінімуму на місяць, що має бути підтверджене належними і допустимими засобами доказування, як-то довідка про розмір пенсії, довідка про доходи тощо. Позивач за березень 2015р отримала пенсію у розмірі 2489 грн, що підтверджується зазначеною довідкою. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про державний бюджет України на 2015р» «Установити у 2015 році прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць у розмірі з 1 січня 2015 року - 1176 гривень, з 1 вересня – 1330 гривень». Тобто, станом на час дорожньо-транспортної пригоди 09.03.2015 позивач мала дохід більший ніж прожитковий мінімум на місяць, встановлений законом. У зв'язку з чим суд вважає, що позивач не набула права на утримання, передбаченого ч.1 ст. 1200 ЦК України [5].

Отже, суд відмовив у позові і можна погодитись із обґрунтуванням такого рішення. На мою думку, позивач в цій справі шукав можливі шляхи для отримання хоча б якогось прибутку, але суд в цій справі достатньо чітко врегулював відносини, застосувавши чинне законодавство, остаточно закривши можливі шляхи здобуття майнової вигоди позивача. Тобто, помітно, що суддя, дослідивши наявні у справі докази встановив, що особі була виплачена пенсія в розмірі, який перевищував прожитковий мінімум, і зміг прийняти законне рішення, що свідчить про те, що наша країна стоїть на етапі великих змін, зокрема у сфері відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілої особи.

Список використаних джерел:

1. Банчук О. А., Дмитрієва І. О., Малишев Б. В., Саїдова З. М. Відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів: європейські стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчука. Київ: Москаленко О.М., 2015. 268 с.
2. Коваленко А. В. (кер.), Ведмідський О. В., Круглова О. О. та ін. Цивільне право та процес (1 частина): навч. посіб. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2018. 275 с.
3. Цивільний кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1392050953511577> (дата звернення: 15.06.2020)
4. Мукуличенко Л. У., Жилик З. І. Цивільне право України: навч. посібник: практикум / за ред. Л. У. Мукуличенко, З. І. Жилик. Київ: ВНЗ «Академія права», 2016. 348 с.
5. Рішення Ірпінського міського суду Київської області від 04.05.2020 р. судова справа № 367/3529/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/89092124> (дата звернення: 15.06.2020).